

והיה מספר בני ישראל

מים ראשונים: דף זה בשבח ריבוי עם ישראל, הוא מהראשונים שכתבנו. בהמשך, הוספנו את ברכת משה המשבח את עם ישראל שהינו **כוכבי השמים לרוב**, בפרשת דברים, ומשלימה את דברינו כאן. מהעבר השני הוספנו בפרשה זו לדון באיסור **מניית עם ישראל**. אלה גם אלה נשענים על דברי הושע בהפטרות השבת כמוסבר להלן. נראה ששלושה דפים אלה משלימים זה את זה ומעטרים את פרשת השבוע שלעולם תחול לפני חג השבועות (בשנים שאינן מעוברות), כנזכר בשולחן ערוך אורח חיים סימן תכח. זאת, על מנת להתרחק מהתוכחה של סוף ספר ויקרא ולפתוח בדבר טוב. ראה דברי מגן אברהם: "במדבר סיני קודם עצרת - כי בעצרת ראש השנה לאילנות ולכן קורים סדרה אחד אחר התוכחות כדי שתכלה השנה וקללותיה. ומהאי טעמא קורין אתם נצבים קודם ראש השנה".

וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי ... שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל זָכָר לְגִלְגָּלְתָּם: (במדבר א א-ב).

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקוֹם אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָהֶם לֹא עָמִי אַתֶּם יֹאמְרוּ לָהֶם בְּנֵי אֵל חַי: (הושע ב א).¹

יומא כב עמודים א- ב

אמר ר' יצחק: אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצווה שנאמר: "ויפקדם בבזק" ... "ויפקדם בטלאים".
אמר ר' אלעזר: כל המונה את ישראל עובר בלאו שנאמר: "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר".²

מסכת פסחים דף פז עמודים א-ב

אמר לו הקב"ה להושע: בניך חטאו. והיה לו לומר: בניך הם, בני חנוניך הם, בני אברהם יצחק ויעקב, גִּלְגָּל רחמיק עליהן. לא דיו שלא אמר כך, אלא אמר לפניו: ריבונו של עולם, כל העולם שלך הוא - העבירם באומה אחרת.³ אמר הקב"ה: מה אעשה לזקן זה? אומר לו: לך וקח אשה זונה והוליד לך בנים זנונים, ואחר כך אומר לו שלחה מעל פניך. אם הוא יכול לשלוח - אף אני אשלח את ישראל. שנאמר: "ויאמר ה' אל הושע לך קח לך אשת זנונים וילדי זנונים" (הושע א ב).⁴ ... לאחר שנולדו לו שני בנים ובת אחת אמר לו הקב"ה להושע: לא היה לך ללמוד ממשה רבך, שכיון שדברתי עמו - פירש מן האשה, אף אתה בדול עצמך ממנה. אמר לו: ריבונו של עולם, יש לי בנים ממנה ואין אני יכול להוציאה ולא לגרשה! אמר ליה הקב"ה: ומה אתה, שאשתך זונה ובניך [בני] זנונים, ואין אתה יודע אם שלך הן אם של אחרים הן - כך. ישראל, שהן בני, בני בחוני, בני אברהם יצחק ויעקב, אחד מארבעה קנינין שקניתי בעולמי ... דכתיב: "עם זו קניתי" - ואתה אמרת העבירם באומה אחרת!

¹ אין ספק שהקשר המרכזי של הפטרת השבת, שהיא פרק ב בהושע, לפרשתנו, היא נושא הפקודים - מנין בני ישראל. על דרך ההשלמה, בפרשה הוא אומר: "שאו" או "תפקדו" "במספר שמות"; ובהושע: "מספר בני ישראל"; ועל דרך ההנגדה, בפרשה יש מפקד המסתיים במספר ברור: שש מאות אלף, שלושת אלפים, חמשת מאות וחמישים (לא כולל שבט לוי). ואילו בהושע הוא אומר: "כחול הים אשר לא ימד ולא יספר". ראה ספרי דברים פיסקא יא: "ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים - אמרו לו: רבינו משה, אי אפשר שתברכנו! המקום הבטיח את אברהם אבינו כי בדרך אברך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול, ואתה נותן קצבה לברכתינו? ... אמר להם משה לישראל: ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים - זו משלי. ושלכם: "ויברך אתכם כאשר דבר לכם" - כחול ימים וכצמחי אדמה וכדגי הים וככוכבי השמים לרוב". ועוד על מנין בני ישראל, ראה ברכותיו של בלעם: "מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל" (במדבר כג י) וכן הפסוק בירמיהו לג כב: "אשר לא יספר צבא השמים ולא ימד חול הים כן ארבה את זרע דוד עבדי ואת הלויים משרתי אתי".

² כאן יש לכאורה כבר ניגוד וסתירה ממש. בתורה, יש ציווי ברור למנות ולספור את בני ישראל (פעמיים, בתחילת הספר ובסופו, ראה במדבר רבה כא ז בפרשת פנחס: "משל לרועה שמסר לו בעל הבית צאנו במנין. השלים הרועה שמירתו, כשמחזירין צריך למנותן. כך, כשיצאו ישראל ממצרים מסון למשה במנין ... בא ליפטר מן העולם בערבות מואב החזירם במנין"), עד שהספר כולו נקרא גם חומש הפקודים ובספרות הכללית Numbers. ואילו מספר הושע לומדים (גם אם בדרך של אסמכתא) על איסור מניית בני ישראל. וכבר זכינו, כאמור, לדון בנושא זה בדברינו **מניית עם ישראל** בפרשה זו. הפעם נבקש להתמקד בדברי הושע שנקבעו להפטרות השבת ונדרשו הרבה במדרשים השונים, בפרט במדרש במדבר רבה. נראה שיש, לפחות בפרשתנו, קשר אמין בין המדרש להפטרה. מי קדם למי?

³ אצל משה, הקב"ה מציע: "הֲרָף מִמֶּנִּי וְאֲשַׁמְדָּם וְאֶמְחָה אֶת שְׁמֵם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי עֲצוּם וְרַב מִמֶּנִּי" (דברים ט יז) ומשה עומד בניסיון ומסרב בטענת חילול ה' ועוד. ראה מיד בהמשך המדרש הביטוי: "לא היה לך ללמוד ממשה רבך?"

⁴ ומן האשה הזונה נולדים לו שלשה ילדים: יזרעאל, לא-רוחמה ולא-עמי. וכך מסתיים פרק א: "וַתִּגְמַל אֶת לֹא רַחֲמָה וַתֵּהָר וַתֵּלֵד בֵּן: וַיֹּאמֶר קְרָא שְׁמוֹ לֹא עָמִי כִּי אַתֶּם לֹא עָמִי וְאֲנִי לֹא אֶהְיֶה לָכֶם". ואז מתחיל פרק ב, הוא ההפטרה שלנו: "וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקוֹם אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָהֶם לֹא עָמִי אַתֶּם יֹאמְרוּ לָהֶם בְּנֵי אֵל חַי".

כיון שידע שחטא עמד לבקש רחמים על עצמו. אמר לו הקב"ה: עד שאתה מבקש רחמים על עצמך - בקש רחמים על ישראל, שגזרתי עליהם שלש גזירות בעבורך. עמד ובקש רחמים ובטל גזירה, והתחיל לברך, שנאמר: "והיה מספר בני ישראל כחול הים וגו'. והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי. ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו וגו' וזרעתיה לי בארץ ורחמתי את לא רחמה ואמרתי ללא עמי עמי אתה".⁵

ספרי במדבר פיסקא קלא⁶

ר' עקיבא אומר: כל פרשה שהיא סמוכה לחברתה למידה הימנה. רבי אומר הרבה פרשיות סמוכות זו לזו ורחוקות זו מזו כרחוק מזרח ממערב. כיוצא בו אתה אומר...⁷ "כי אתם לא עמי" (הושע א ט), ואומר: "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי" (הושע ב א). וכי מה ענין זה לזה? משל למלך שכעס על אשתו. שלח אחר סופר לבוא ולכתוב לה גט. עד שלא בא הסופר, נתרצה המלך לאשתו. אמר המלך: אפשר שיצא סופר זה מיכן חלוק? אלא אומר לו: בוא כתוב שאני כופל לה כתובתה, לכך נאמר: "כי אתם לא עמי" ואומר: "והיה מספר בני ישראל כחול הים".⁸

במדבר רבה פרשה כ סימן כה

"ויהיו המתים במגפה עשרים וארבעה אלף" (במדבר כה ט) - ללמדך בכל שעה שנפלים נמנים. משל לזאב שנפל על הצאן. אמר בעל הצאן לרועה: חשוב כמה חסרו. להודיעך כמה הזנות מרחקת שזה יחיד ועל ידו נפלו כ"ד אלף מישראל... משל למלך שהיה עובר וסיעה של נערים עומדים, וקלל אחד מהן את המלך. נתמלא המלך עליהם חמה. בא תושב אחד שהיה ביניהם ונתן מקטר אחד⁹ לאותו שקילל את המלך. מיד שככה חמתו של מלך. כך מי גרם להקב"ה שתשוב חמתו ולא נתכלו כל ישראל? הוי אומר: זה פנחס, לקיים מה שנאמר: "ואיש חכם

⁵ פרק ב בהושע הוא המשך ישיר של פרק א והתיקון שלו. "תחילת דבר ה' בהושע" - "שהיה (הושע) תחילה לארבעה נביאים שנתבאו באותו הפרק" (פסחים שם). ספר הושע פותח במעשה קיצוני ובסערה של לקיחת אישה זונה (השווה עם פרק א של נביאים אחרים כמו ישעיהו, ירמיהו, יחזקאל). בפרק ב באים הנחמה והתיקון. החצי הראשון של הפסוק: "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר", הוא ברור. החצי השני: "והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי" הוא תשובה ותיקון לבן השלישי של הושע שנקרא בפרק א לא-עמי (כסמל לעם ישראל), ועתה הוא נקרא בני אל חי. ראה פירוש דעת מקרא על הפסוק. גם שני הבנים האחרים, יזרעאל ולא-רוחמה, זוכים לשינוי חיובי של שמם: "... כי גדול יום יזרעאל: אמרו לאחיהם עמי ולאחותיהם רחמה". חזרה לגמרא בפסחים, ראה גלגול המדרש בנוסח מאוחר יותר במדרש אגדה (בובר) ויקרא פרק טז: "ותחילת נבואתו אמר הקב"ה להושע: הושע, בני חטאו. אמר לפניו: ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך. אמר לו: קח לך אשת זנונים (הושע א ב) ... אחר כך אמר לו הקב"ה: גרש האשה הזאת עם בניה כי בני זנונים המה. התחיל הושע בן בארי בוכה. אמר לו הקב"ה: הושע, מפני מה אתה בוכה? אמר: מפני שריחמתי על אשתי ועל בני. אמר לו הקב"ה: אם אשתך זונה ובניך בני זנונים ריחמתי עליהם, אני לא ארחם על בני שהם בני אברהם יצחק ויעקב אהובי? ומי שיש לו אוהב צריך לאהוב את בניו! מיד הקיץ הושע בן בארי מן המראה שלו, והתחיל לשבח את ישראל ואמר: והיה מספר בני ישראל כחול הים וגו' (הושע ב א). ועל כן אמר לישראל שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך". הרי לנו תזכורת לעוד הפטרה חשובה מספר הושע: שבת שובה. הושע, נביא התשובה, עושה בעצמו תשובה על דבריו הקשים נגד עם ישראל ויכול על כן לסיים את ספרו בקריאה: "שובה ישראל" (הושע פרק יד). ראה דברינו [הושע מורה התשובה](#) בשבת שובה.

⁶ מדרש ספרי הוא מדרש תנאים לספר במדבר. ספרי הוא 'מדרש הלכה' מכיוון שהוא מתמקד בפרשנות לחלקים ההלכתיים של ספר במדבר. אולם, מכיוון שזהו מדרש פרשני, כלומר, מדרש המבאר את פסוקי החומש לפי סידרם (לא כולם), הוא מפרש גם חלקים סיפוריים מספר במדבר, ולכן הוא כולל דברי אגדה רבים. ספרי במדבר נערך בארץ ישראל במאה השלישית לספירת הנוצרים. ראה תקציר על [מדרש ספרי במדבר](#) באתר מחלקי המים ושם גם הפניה לסקירה המלאה בספר מבוא למדרשים.

⁷ כאן מביא המדרש מספר דוגמאות של פרשיות רחוקות בטקסט אך קרובות במוטיב ובתוכן, כגון דברי משה: "הן בני ישראל לא שמעו אלי" (שמות ו יב) ותשובת הקב"ה שלושה פרקים קודם: "ושמעו לקולך" (שמות ג יח). וההפך, שני פסוקים סמוכים שמציגים הבדלי נורמות קיצוניים, כגון: "ובת איש כהן כי תחל לזנות" (ויקרא כא ט), לעומת: "והכהן הגדול מאחיר" (ויקרא כא י). אבל אנחנו קצרנו ודילגנו היישר לענייננו.

⁸ ראה רש"י על הפסוק שמביא את הגמרא בפסחים הנ"ל ואת מדרש ספרי זה, אבל מוסיף נופך משלו "לפי פשוטו", אשר מסביר את המעבר המהיר בין הושע פרק א והושע פרק ב ואת הפרשיות הסמוכות ורחוקות אלה: "ולפי פשוטו כך היא סמיכתו: כי אתם לא עמי ואנכי לא אהיה לכם - אראה עצמי כאילו איני לכם ותגלו לבין האומות. ואף שם תרבו ותצמחו ושם תשובו אל לבבכם לשוב אלי כמו שנאמר על ידי משה (דברים ל) והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך וגו' ושב ה' אלהיך את שבותך וגו'. אף כאן ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו וגו'". הפרשיות סמוכות, אך רחוקות כמרחק הגלות שהיא במערב וארץ ישראל במזרח. האם בכך סגר הנביא הושע את המעגל? לאו דווקא. לאחר פסוקי הנחמה בהם פותח פרק ב, בהמשך הפרק הוא שוב מציג כעס ותוכחה או קושי למחוק את חטאי העבר בנקל. ראה פסוקים ד-טו (שים לב גם לפסוק יז שמרמז על עוד קשר עם פרשת השבוע). ובסוף הפרק שוב נחמה: "והיה ביום ההוא נאם ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי ... וארשתיד לי לעולם וארשתיד לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים: וארשתיד לי בגאמונה ונדעת את ה'". כאן אנו מסיימים את ההפטרה, אבל באמת העניין והפרק לא נגמרים כאן שהרי בהמשך הוא חותם שוב בשלושת הבנים: "והארץ תענה את הדגן ואת התירוש ואת היצהר והם יענו את יזרעאל: וזרעתיה לי בארץ ורחמתי את לא רחמתי ללא עמי עמי אתה והוא יאמר אלהי". הפטרות רבות "תולשות" קטע מהמקרא ורצוי לקרוא אותו באופן רחב ומלא, שלא תעשה תורתנו קרעים קרעים (סנהדרין עא ע"א). חשוב לקרוא את פרקים א-ב בהושע במלואם. ובנייתם גם זכינו להקדיש [גיליון מיוחד בפרשה זו לפרק ב](#).

⁹ סטירה אחת

יכפרנה" (משלי טז יד). אמר הקב"ה: בעולם הזה ע"י סרחון הם נמנים. אבל לעתיד לבוא: "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר" (הושע ב א). מהרה אמן כן יהי רצון.¹⁰

במדבר רבה פרשה ב סימן יד

"והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר" - משהוא נותן קצבה "והיה מספר" חוזר ואומר: אין להם קצבה, "אשר לא ימד ולא יספר"¹¹: אלא שהראה הקב"ה להושע כשם שהראה לאברהם ואמר לו: "הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם" (בראשית טו ה) - מהו הדבר הזה: "וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם"? משאמר "וספור" חוזר ואומר "אם תוכל לספור"? - להודיעך שהראה אותו תחילה במספר אחד ואח"כ שנים שלשה ואח"כ שנים עשר ואח"כ שבעים ואח"כ הראה לו מזלות שאין להם מספר. ולמה הראה אותו כך? סימן הראה אותו שהוא מרבה אותן כך בעולם. הראה אותו אחד, שמתחילה הוא היה יחיד בעולם, שנאמר: "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג כד) - שהוא בא לחסות תחת כנפי שמים תחילה. חזר והראה אותו שניים: אברהם ויצחק.¹² חזר והראה אותו שלושה: אברהם יצחק ויעקב. וחזר והראה אותו שנים עשר שבטים ואח"כ שבעים, כנגד שבעים נפש שירדו למצרים. ואח"כ הראה אותו מזלות שאין להם מספר, שישאל עתידן לפרות ולרבות באחרונה, שאין להם מספר, שנאמר: "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו בממד מאד" (שמות ז). ואף להושע הראהו במספר ושלא במספר. שתחילתם היו במספר וחזרו ורבו שלא במספר, לכך נאמר: "אשר לא ימד ולא יספר".

דבר אחר: בעולם הזה יש להם מספר שנאמר: "ונשאתם מתי מספר בגויים אשר ינהג ה' אתכם שמה" (דברים ד כז), אבל לעתיד לבא: "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר".¹³

שמות רבה פרשה ב סימן ד

ואמר ר' לוי: א"ל הקב"ה למשה: סימן זה לך: במדבר אתה מניחין ומן המדבר עתה עתיד להחזירן לעתיד לבוא, שנאמר: "לכן הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדבר ודברתי על לבה ... וענתה שמה כימי נעוריה וכיום עלותה מארץ מצרים" (הושע ב טז-יז) ... "אם לא תדעי לך" (שיר השירים א ז) - אם לא ידעת סופך לידע! "צאי לך

¹⁰ ייתכן שהיה מתאים יותר לקבוע את פרק ב בהושע כהפטרה למנוח השני של ספר פקודים, לפרשת פנחס, שבא לאחר חטא [הזנות בשטים](#), ולאחר שמתו עשרים וארבעה אלף במגיפה. אך שם קבעו את ההפטרה על אליהו - קנאות פנחס והושע פרק ב הושע בראש הספר, במנין הפקודים הראשון. אולי כמוטו לספר כולו ולא רק לפרשה הראשונה.

¹¹ הדרשן מחלק ופוסק את הפסוק כך: "והיה מספר בני ישראל" - משמע שיש וניתן לספור אותם, דבר שיש לו קצבה; לעומת "אשר לא ימד ולא יספר" - משמע שאין ובלתי ניתן לספור אותם, דבר שאין לא קצבה. ברור שזו שאלה מנחה שמטרתה להגיע לדרשה שנמצאת כבר בראשו של הדרשן, שהרי אין שום בעיה בפשט הפסוק. פתיחה שאלתית זו נמצאת גם במדרש במדבר רבה בסימן יח להלן: "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר - א"ר שמלאי: מהו הדבר הזה? משהוא אומר שיש להם מספר, הוא חוזר ואומר להם שאין מספר: לא ימד ולא יספר?" אלא ששם הוא מתמקד בנושא של מתי ראוי ומתי אין ראוי לספור את העם. ראה שוב דברינו [מניית עם ישראל](#) באיסור מניית העם. ואילו כאן, הוא מפתח את הנושא של ריבוי ומיעוט עם ישראל לאורך ההיסטוריה. אגב, אם רוצים למצוא סתירה בין דבר קצוב שיש לו מספר ובין דבר קצוב שאין לו מספר, אפשר לדרוש את הפסוק בישיעהו מ'כו': "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא מרב אונים ואמין פח איש לא נעדר" שהוא על כוכבי השמים, שלפי המדרשים השונים אין להם קצבה (ראה שוב ספרי שהבאנו בהערה מס' 1) ולפי הנביא ישעיהו יש. ואם תאמר, הא בעיני אדם והא בעיני שמים, האסטרונומיים של ימינו טוענים שהם יכולים לאמוד את מספר הכוכבים (stars) שביקום הנראה (10 בחזקת 11 גלקסיות שבכל אחת כ- 10 בחזקת 11 כוכבים ויש אומרים אף יותר, סה"כ 10 בחזקת 24 כוכבים, המספר משתנה כל העת בעקבות התקדמות האסטרונומיים ומכשיריה). ראה גם הגמרא במסכת ברכות לב ע"ב הסופרת את המזלות שברקיע. והוא מספר עצום שלא הספקנו לחשב.

¹² מיד לאחר העיקדה, בה יצחק שורד ברגע האחרון, ניתנת לאברהם (שוב) הבטחת ריבוי הזרע, ראה בראשית כב יז: "כי בָּרַךְ אֲבְרָהָם וְהִרְבָּה אֲרֻכָּה אֶת זְרַעוֹ כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָחוּל אֲשֶׁר עַל שְׁפַת הַיָּם וַיֵּרֶשׂ זְרַעוֹ אֶת שְׁעַר אֲבִיבִי", אבל אברהם ויצחק אינם חוזרים ביחד (ראה בראשית כב יט). ומי שם באמת מתרבה? משפחת נחור ובפרשה הבאה גם [בני קטורה](#) מצאצאיו של אברהם. אבל עם ישראל מתפתח בהדרגה, כמו שהוא ממשיך לתאר: אחד, שנים, שלושה, שבעים וכו'. (אגב, אם נחזור שוב לקצת חישובי כמויות בטבע, יש לתמוה איך הקב"ה מבטיח לאברהם "כוכבי השמים" מצד אחד ו"כחול הים" מצד שני, שהרי אין להשוות בכלל את הכמות, בפרט לאנשים של תקופת המקרא. כמות הכוכבים הנראית לעין בלתי מזוינת היא כ- 5,000 ואילו כמות החול אשר על שפת הים היא אדירה. ראה שוב הגמרא בברכות לב ע"ב שממנה ניתן ללמוד שגם בימי קדם אנשים ידעו שיש הרבה יותר כוכבים ממה שנראה לעין)

¹³ עם ישראל הוא עם קטן המתמרן ומתקיים בין עמים ומעצמות גדולים וחזקים ממנו. הנבואות וההבטחות לכוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים, הן כולן לעתיד לבוא. "מובטחים אנו בברכות הרבה" (לשון הספרי) שהדברים אכן יתקיימו. בינתיים, אנחנו עם קטן, בו כל אחד ואחת נספר. עם ססופר כל העת את חייו ומתו: כמה יהודים יש בעולם? כמה נפגעו חו"ח באירוע מסוים? טרם חזרנו למספר היהודים בעולם ערב השואה! ראה אגב ההקבלה של המספר שש מאות אלף ביציאת מצרים ובפקודים במדבר ובהקמת המדינה והוא עשירית משישה מיליון (...). עם קטן, לא רק כמו שמה אומר בתוכחה: "ונשאתם מתי מספר בגויים אשר ינהג ה' אתכם שמה", כפסוק שהביא המדרש (ראה שוב רש"י שהבאנו בהערה 8 לעיל); ולא רק כמו שאומר עמוס (פרק ז פסוק ה): "ואמר אֲדֹנָי ה' חֲדַל נָא מִי יְקוּם וְיַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא". אלא כמו שאומר משה לכתחילה, כמהות, כמעט כאידיאל: "לא מִרְבֵּכֶם מִפְּלֵ הַעַמִּים חֶשֶׁק ה' בְּכֶם וַיִּבְחַר בְּכֶם כִּי אֶתֶם הַמְּעֵט מִפְּלֵ הַעַמִּים" (דברים פרק ז פסוק ז).

בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים" (שם ח) - הצאן אתה רועה ואין אתה רועה הגדיים. האבות אתה רועה ואין אתה רועה הבנים.¹⁴

שבת שלום מחלקי המים

מים אחרונים: "אמר הקב"ה: בעולם הזה היו בני אדם סופרים אתכם, אבל לעולם הבא אני אספור אתכם, ואין מי יספור אתכם, שנאמר: והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר (הושע ב א)". (מדרש תנחומא (בובר) פרשת כי תשא סימן ח).

¹⁴ ראה גם מדרש זוטא - שיר השירים (בובר) פרשה א: "הגידה לי שאהבה נפשי. זה משה שאמר למקום: הגידה לי, האיך אני רועה את העם הזה? האיך אני מנהיגם והאיך אני מרביצם והאיך אני מפרנסם ... ומה המקום משיבו: אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ... שהיתה חררה שיוצאת בידם ממצרים קיימת עד בואם אל ארץ נושבת. ואף לעתיד לבא המקום עושה להם נסים, לקיים מה שנאמר: וענתה שמה כימי נעוריה וכיום עלותה מארץ מצרים (הושע ב יז)". הרי לנו עוד קשר לפרשת השבוע. אנו עומדים בספר במדבר. הספר בו עם ישראל מרבה להתלונן, הספר בו נגזר על משה למות במדבר. הפתרון לעתיד, עפ"י הושע הוא חזרה למדבר, תיקון לחטאים שעשו ישראל במדבר שבעטיים נגזר עליהם ועל משה למות במדבר.